

СЕКЦІЯ 2. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО, ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства

Рудецька Поліна Андріївна

студентка 3-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

З роком в рік кількість звернень до правоохоронних органів з приводу виявів домашнього насильства зростає у всьому світі. Тому питання відповідальності за домашнє насильство в міжнародному праві є надзвичайно актуальною темою та потребує негайного вирішення.

Зазвичай для міжнародного права певні міжнародно-правові труднощі висвітлюються або в декларативних документах (soft law), або в документах, що містять прямі зобов'язання учасників міжнародного права.

Домашнє насильство також не є винятком у цьому сенсі. Тіні та прототипи цієї проблеми простежуються ще в перших основоположних документах на міжнародно-правовому рівні щодо забезпечення прав людини та її свобод.

Так, уже в преамбулі Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 р. зазначається, що визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, та їх рівних і невід'ємних прав є основа свободи, справедливості та миру у світі. Крім того, у преамбулі зазначено, що народи ООН підтвердили в Статуті Організації Об'єднаних Націй свою віру в основні права людини, гідність і цінність людської особистості та в рівність в усіх аспектах чоловіків і жінок [1].

Метою встановлення відповідальності за домашнє насильство в міжнародному праві є запобігання, відповідальності та боротьби з проявами домашнього насильства. Найбільш зумовлюючий аспект домашнього насильства є гендерна зумовленість, яка невід'ємно являється частиною забезпечення гендерної рівності.

Це прямо передбачено в Глобальних цілях сталого розвитку ООН на 2016-2030 роки. (Ціль 5) та Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. (Стратегічна ціль 2), оскільки право Ради Європи виходить

з того, що повага та захист фундаментальних прав людини (насамперед права на життя, свободу, особисту безпеку, повагу до приватного та сімейного життя, заборону тортур, дискримінації) є головним обов'язком держави. Причому ці права мають реалізовуватися як у публічній, так і в приватній сферах, у сфері особистих чи сімейних відносин.

Одним із основоположних поштовхів до вирішення проблеми домашнього насильства стало прийняття Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 року, що стало поштовхом до актуалізації даного питання.

Для цілей цієї Конвенції термін «катування» означає будь-яку дію, за допомогою якої будь-якій особі навмисно завдається сильний біль або страждання, фізичні чи психічні, з метою отримання інформації чи зізнання від неї чи третьої особи, щоб покарати її за дії, вчинені ним чи третьою особою або у вчиненні яких підозрюється, або з метою залякування чи примусу до нього чи третьої особи, або з будь-якої причини, заснованої на дискримінації будь-якої статі, коли такий біль чи страждання заподіюються громадськістю посадові особи або інші особи, які діють як посадові особи, або за їх ініціативою, або за їх відомою, або за їх мовчазною згодою [2].

Усвідомлення масштабів проблеми та поширення в усіх куточках світу, пов'язане із занепокоєнням світової спільноти насильством щодо жінок та дітей, вилилося у Віденську декларацію та Програму дій від 25.06.1993 року, а також Декларацію ООН про викорінення насильства щодо жінок. Саме в останньому документі визначено поняття «насильство над жінками» [3].

Унікальність Стамбульської конвенції як орієнтиру національної політики європейських країн у відповідній сфері визначається її приналежністю до нового покоління конвенцій Ради Європи, що містить не лише декларації, наміри, а й перелік конкретних зобов'язань держави щодо вдосконалення законодавства та правозастосовчої практики, а також забезпечення відповідних фінансових і кадрових ресурсів. Стамбульська конвенція вперше розмежувала види домашнього насильства: фізичне, психологічне, сексуальне та матеріальне та визначає це як будь-які дії, які пригнічують стан та волю особистості по відношенні до якої вчиняється домашнє насильство.

Як приклад ефективного впливу на такі протиправні дії ми звертаємося до практики Франції. Новим та вдосконалим інструментом правового впливу на домашнє насильство є використання спеціальних

електронних браслетів. Так, у Франції Указ № 2020-1161 від 23 вересня 2020 року визначає організаційно-правові основи використання мобільного електронного пристрою у випадках, визначених законом, і, зокрема, забезпечення та контролю за дотриманням заборони наближення до жертви домашнього насильства на відстань, визначену судом [4, с.118].

Отже, вирішення проблеми відповідальності за домашнє насильство у світі та в будь-якій державі цивілізованого світу вимагає врахування норм традиційного права, культурного релятивізму та соціокультурних традицій та пов'язане з особливостями державної політики у цій галузі, а також всіх міжнародних стандартів та правил боротьби з домашнім насильством.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини (рос/укр). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
3. Віденська декларація та Програма дій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_504#Text
4. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.

Науковий керівник: канд.юрид.наук., доцент Мануїлова К.В.